

TEAM **I:U**
TAAL &
CULTUUR

LOWAN studiedagen 2023

Lezen met begrip

28 – 29 maart 2023

Een initiatief van De Diamant, De Globe, CON de Wereldschool.

Eveline Wouters

Seminarium voor
Orthopedagogiek Hogeschool
Utrecht

Aurora Smit –de Groot

Team Taal & Cultuur
nieuwkomersschool de Globe

Agenda

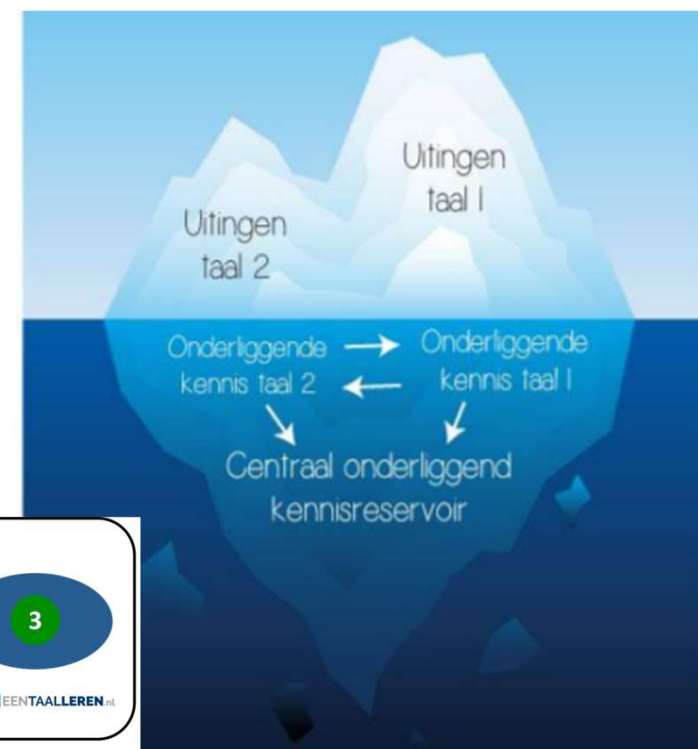
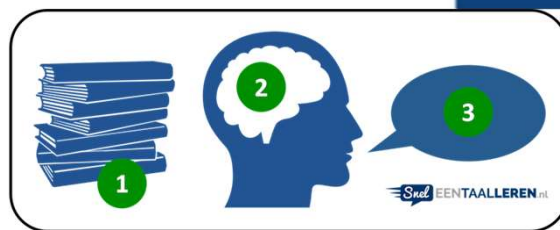

- Functioneel communicatief taalonderwijs
- De 7 pijlers van begrijpend lezen

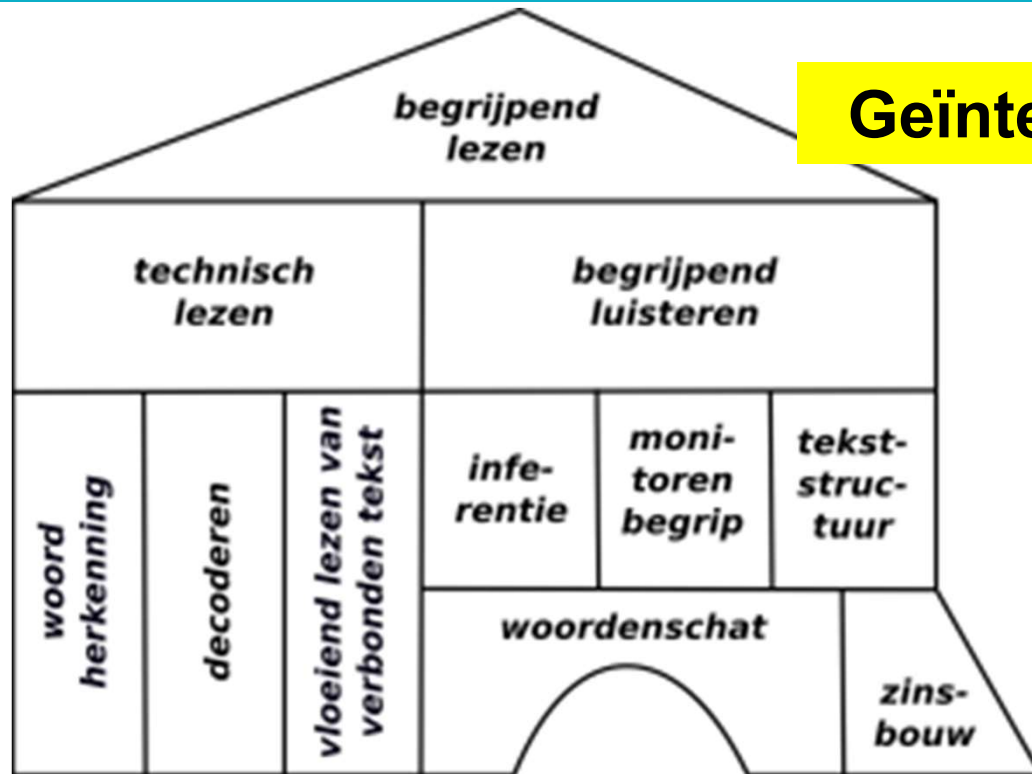
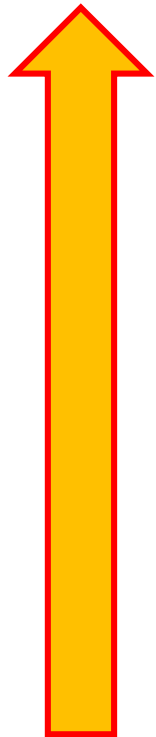
Functioneel communicatief taalonderwijs

- Kennisontwikkeling vormt de basis voor taalontwikkeling. Kennis- en taalontwikkeling gaan hand in hand.
- Begrijpend luisteren-/lezen moet gericht zijn op functioneel, betekenisvol en doelgericht ontwikkelen van kennis.

Different languages don't occupy separate spaces in our brains: There is overlap and interdependence among languages (strongly supported by recent neurological research). (Cummins, 2018)

De leesontwikkeling

Geïntegreerd!

Begrijpend luisteren met nieuwkomers kan altijd!

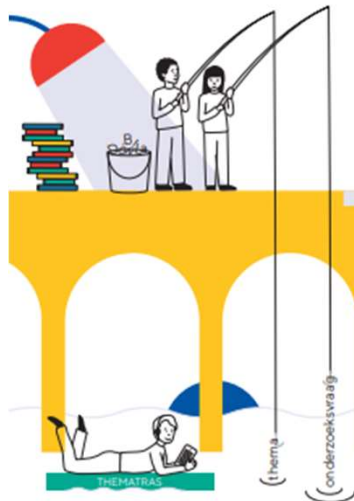
Je werkt zo aan heel veel vaardigheden die ze, ook na de uitstroom, hard nodig hebben.

Onderwijs in begrijpend lezen

1 LAAT LEERLINGEN LEZEN MET EEN DOEL

Betekenisvol en motiverend leesonderwijs is altijd verbonden aan een concreet doel en eindproduct. Formuleer bijvoorbeeld een open onderzoeksvraag waar leerlingen al lezende antwoorden op proberen te vinden. Een eindproduct maken, zoals een tentoonstelling, vergroot de betrokkenheid en motivatie en de noodzaak teksten actief te verwerken.

5 WERK MET BREDE THEMA'S

Bouw met leerlingen aan hun kennis van de wereld en een rijke woordenschat door hen voor langere tijd verschillende teksten te laten lezen over een breed thema. Dit is essentieel voor hun leesbegrip.

2 ZORG VOOR KWALITATIEF GOEDE BOEKEN EN TEKSTEN

Voor goed onderwijs in begrijpend lezen zijn rijke teksten nodig. Rijke teksten bevatten onder andere een gelaagde inhoud, zinnen met signaal- en verbindingswoorden en origineel taalgebruik.

6 ONDSCHIED TWEË TYPEN LESSEN

Leerlingen lezen in de kennisontwikkelingsles zelfstandig rond een thema, maken aantekeningen en discussiëren over wat de ze geleerd hebben. In de expliciete-instructieles leren leerlingen hoe zij grip kunnen krijgen op een moeilijkere thematekst.

3 STEL ALLE LEERLINGEN IN STAAT KENNIS TE ONTWIKKELEN

Werk met rijke teksten voor alle leerlingen. Zorg dat zwakkere lezers op voorhand over voldoende voorkennis en woordenschat beschikken. Bied hun extra leestijd, herhaal instructie en oefen lees- en schrijfstrategieën.

4 WERK DOELGERICHT AAN OPBRENGSTEN

Leg de aanpak voor goed leesonderwijs vast in een leesbeleidsplan voor de hele school. Daarin staat welke doelen de school met de leerlingen wil bereiken en welke voorwaarden de school daarvoor creëert.

7 VOLG, TOETS EN GEEF FEEDBACK

Het is cruciaal om de vorderingen van leerlingen te volgen en hun leesontwikkeling met hen te bespreken. Op basis daarvan bepalen de leraren het onderwijsaanbod dat nodig is om bij alle leerlingen goede resultaten te bereiken.

De 7 pijlers van onderwijs in begrijpend lezen

Didactische uitgangspunten DENK!

<https://bit.ly/7pijlersbegrlezen>

1. Laat leerlingen lezen voor een doel
2. Werk met brede thema's
3. Onderscheid twee soorten lessen
4. Zorg voor kwalitatief goede boeken en artikelen
5. Stel álle leerlingen in de gelegenheid kennis te ontwikkelen
6. Geef feedback, volg en toets
7. Werk doelgericht aan opbrengsten

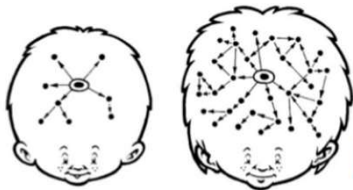
Pijler 1: laat leerlingen lezen voor een doel

Begrijpend lezen is....

Het doelgericht ontwikkelen van kennis

Leerlingen leren de meeste woorden door impliciet leren.

Veel voorlezen vormt de meest krachtige voorspeller van woordenschatontwikkeling

Onbewust

Bij voldoende achtergrondkennis

Bewust

Wanneer automatisch begrip niet optreedt

Taalbasis:

'De ervaringen en kennis die leerlingen thuis en op school verwerven en de daarmee verbonden taal (Hirsch, 2003; Gee, 2008; Gee, 2015)'

Pijler 2: werk met brede thema's

WvW thema's in verbinding – van vakantie tot vakantie!

- Van steen tot huis + Van huis tot stad
- Boekeloere + feest
- In vogelvlucht + Wat een weer! + Water? Natuurlijk!
- Hatsjoe + Nyd dit maltid (eet smakelijk)

Pijler 3: Onderscheid twee typen lessen, kennis en vaardigheid

KennisMeters-les

- Leerkracht leest voor
- Leerlingen lezen zelf

Expliciete Instructieles

- Stapsgewijs expliciete instructie bij teksten
- Schrijven

Doelgericht kennis ontwikkelen over het thema door te lezen, schrijven en praten

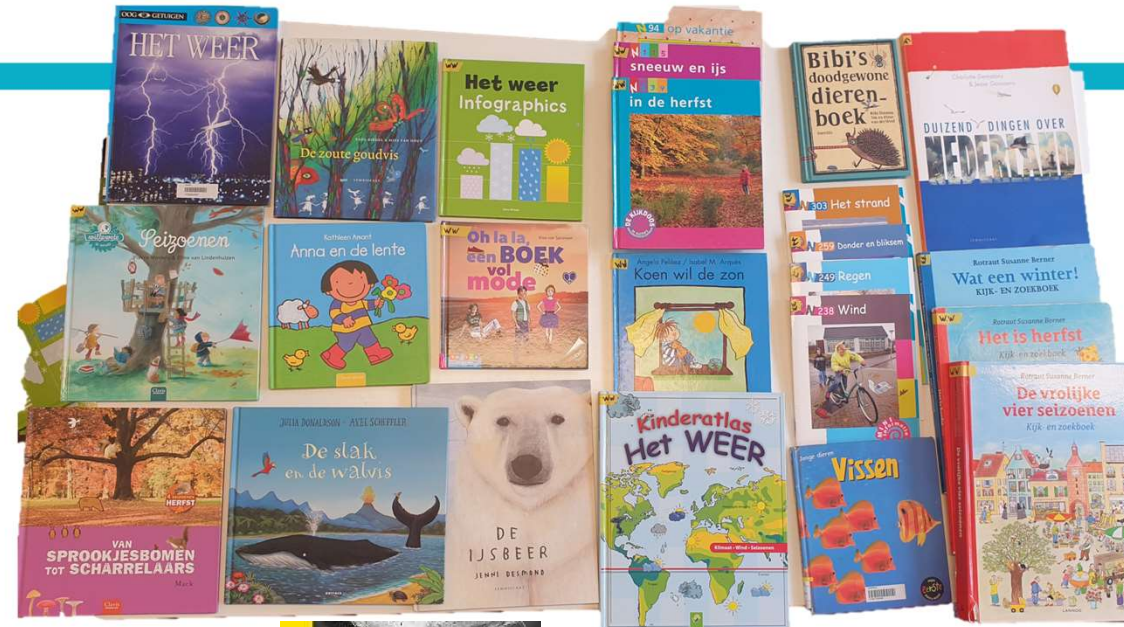
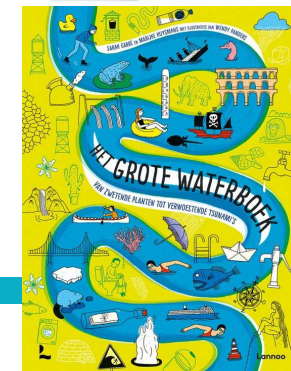
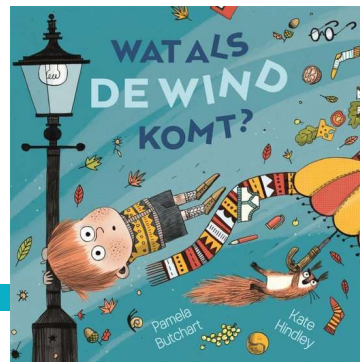
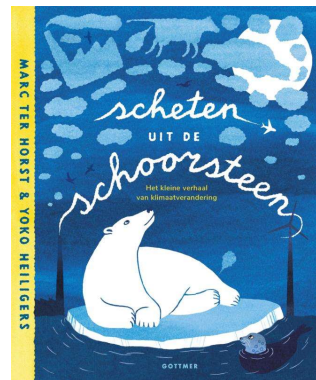
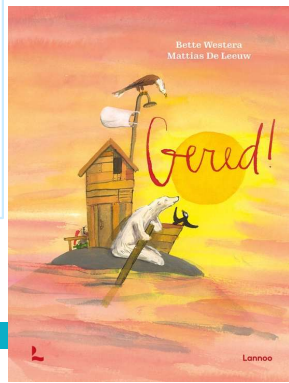
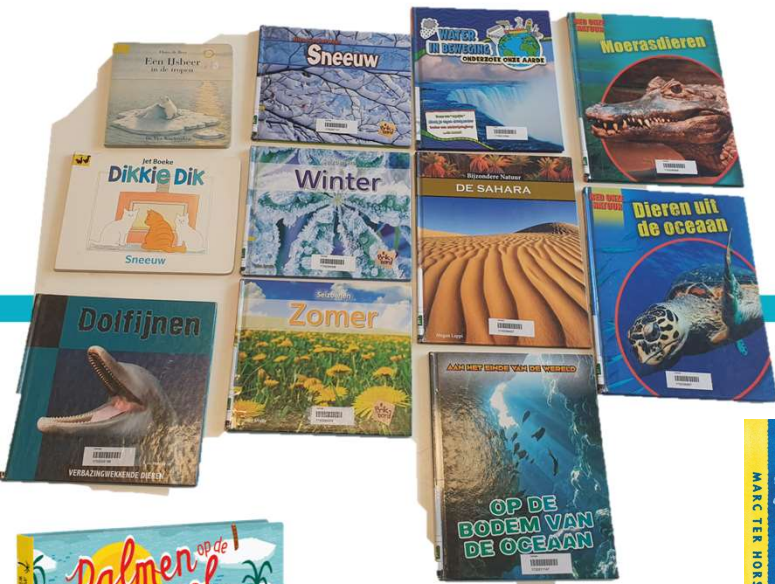
KennisMeters-les:

doelgericht op zoek naar antwoorden op de vragen in boeken

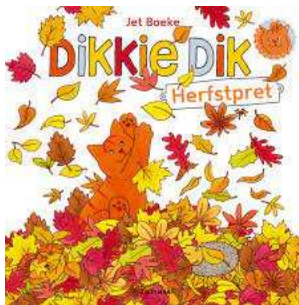
Boeken 'Wat een weer'

**TEAM
TAAL &
CULTUUR**

Opbouw naar rijke taal

Ervaringen uit de praktijk

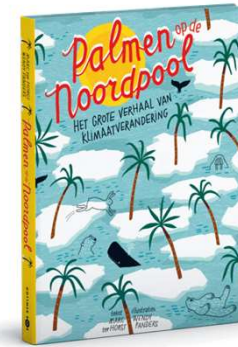
Afbeelding ondersteunt de tekst. Korte zinnen. Taalarm.

opstap tekst

Afbeelding ondersteunt de tekst. Langere zinnen.
Zone van actuele ontwikkeling.

basistekst

Afbeelding ondersteunt de tekst. Langere zinnen.
Zone van naaste ontwikkeling; taalrijk

rijke tekst

D - doelen
I - interactie
T - taalsteun
T - taalsteun
E - en
M - meertaligheid

(Hayer, Smit 2022)

Expliciete Instructie-les (EI-les)

EI-les bestaat uit twee delen:

- Deel 1: gezamenlijk gedetailleerd lezen van een tekst
- Deel 2: gezamenlijk herschrijven van de tekst in eigen woorden

Afwisseling in genres en tekststructuren

Taalsteun en scaffolding tijdens de EI-les

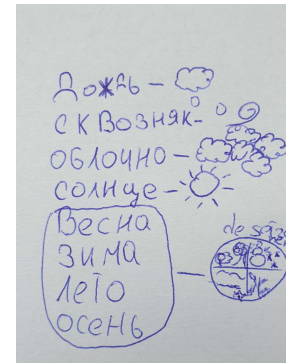
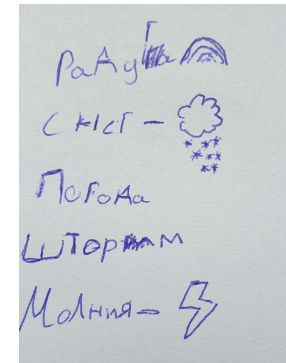
Geplande scaffolding zoals:

- Samenvatten van de tekst voorafgaande aan het lezen
- Achtergrondkennis activeren (d.m.v. filmpjes)
- Gebruikmaken van graphic organisers bij tekststructuur
- Kernwoorden bespreken en gezamenlijk uitspreken

Interactieve scaffolding zoals:

- Met elkaar voorkennis uitwisselen in de thuistaal

Tekst gedurende de week herlezen

Beschrijving Geen sterke nadruk op verbanden		Chronologie In de tekst gebeuren dingen op tijdsvolgorde of volg je een proces	
Vergelijking In de tekst worden overeenkomsten en verschillen benoemd		Probleem oplossing In de tekst wordt een probleem benoemd en diverse oplossingen worden toegelicht.	
Oorzaak gevolg In de tekst lees je de oorzaak van een gebeurtenis en de gevolgen hierop.		Tekst opbouw titel – inleiding – kern - slot	

Pijler 4: Zorg voor kwalitatief goede boeken en artikelen

- Passend bij het thema!
- Moeilijk (boven niveau)
- Er is sprake van natuurlijk taalgebruik zonder AVI/CLIB normering.
- Rijk (verbindingswoorden, ook laag frequente woorden)
- Functionele en pakkende illustraties
- Niet te informatiedicht (dus op elke regel nieuwe informatie)
- Goed geschreven: goed gestructureerde alinea's (soms aanpassen), zinslengte is gevarieerd, er worden verbanden gelegd tussen tekstgedeelten en de teksten zijn niet te opsommend
- De tekst biedt interessante/relevante doelen waarover gesproken kan worden
- Ongeveer. 400 woorden
- Uit verschillende bronnen (genres)
- Culturele diversiteit

RIJKE TEKSTEN:

<https://bit.ly/rijketeksten3>

Rijketaal.org

Overige pijlers

Pijler 5: Stel álle leerlingen in de gelegenheid kennis te ontwikkelen

Pijler 6. Geef feedback, volg en toets

Pijler 7. Werk doelgericht aan opbrengsten

Afsluiting van het thema

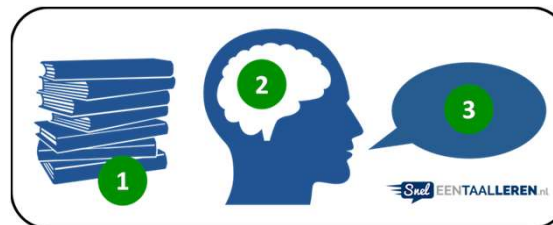
Opbrengst kennisontwikkeling zichtbaar maken en eventueel presenteren aan publiek (motivatie):

- Schriftelijke afronding door de kinderen (infoposter, tekst schoolwebsite, infoboekje over een tentoonstelling,...).
- Presentatie in de school
- Presentatie voor de ouders
- Evaluatie met de kinderen
- Elkaars themamuren bekijken
-

Opbouw van DENK!

- 4 á 5 thema's per jaar (gekoppeld aan kerndoelen)
- Gezamenlijk kennis verzamelen vanuit verschillende perspectieven
- Verbinding tussen lezen, praten en schrijven.
- Keuzes voor verschillende soorten teksten
- Werken met fictie en non-fictieboeken
- Twee type lessen: Kennismeterlessen en Effectieve Instructie (EI) lessen.

Eveline Wouters
Lectoraat meertaligheid
en onderwijs

Hogeschool Utrecht
Eveline.wouters@hu.nl

Download hier
aanvullende informatie
en de hand-out.

**TEAM
TAAL &
CULTUUR**

**Aurora Smit –
de Groot**

Trainer en coach
Team Taal & Cultuur

a.smit-degroot@wijzer.nu

De Diamant, De Globe,
CON de Wereldschool.

info@teamtaalencultuur.nl
www.teamtaalencultuur.nl

Bronnen

- Houtveen, van Steensel (2022) De zeven pijlers van onderwijs in begrijpend lezen.
- Van Koeven, A en Smits (2020) Rijke taal.
- Praag e.a, (2016) Omgaan met talige diversiteit in het basisonderwijs
- Janson (2021) Uitdagend en functioneel taalonderwijs
- Duarte, J., Meij, M. T., De Backer, F., Frijns, C., & Meerburg, B. a. G. (2022b). Talenbewust lesgeven: Aan de slag met talige diversiteit in het basisonderwijs.
- <https://www.poraad.nl/kind-onderwijs/nieuwkomers/handreiking-ruimte-voor-nieuwe-talenten>
- https://www.lezen.nl/wp-content/uploads/2022/04/De_zeven_pijlers_van_onderwijs_in_begrijpend_lezen-digitaal2022.pdf

